

Atlas voor Gemeenten

50 grootste stedelijke gemeenten vergeleken op 50 punten

Juli 2022

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	1
1. Samenvatting twee kernindexen	2
• Woonaantrekkelijkheidsindex	2
• Sociaaleconomische index	2
2. Wat is de Atlas voor Gemeenten?	3
• Inleiding	3
• Positie en leeswijzer	3
3. Woonaantrekkelijkheid	4
• Woonaantrekkelijkheidsindex 2022: 11e positie voor Leiden	4
• Top 15 steden Woonaantrekkelijkheid	5
• Ontwikkeling van de Woonaantrekkelijkheidsindex	5
4. Sociaaleconomische positie	7
• Sociaaleconomische positie 2022: 14e positie voor Leiden	7
• Top 15 steden Sociaaleconomische index	8
• Ontwikkeling van de Sociaaleconomische index	8
5. Thema: Krapte op de woningmarkt	10
• Waarom een nieuwe indicator?	10
• De Woondruk-index	10
Bijlage 1	12
Positie Leiden op alle onderwerpen uit de Atlas voor Gemeenten (2014-2022)	12
Bijlage 2 Positie alle 50 gemeenten op Woonaantrekkelijkheidsindex en op de Sociaal- economische index, 2022	15

1. Samenvatting twee kernindexen

De Atlas voor Gemeenten vergelijkt al 24 jaar de 50 grootste stedelijke gemeenten in Nederland op 50 indicatoren. De woonaantrekkelijkheidsindex- en de sociaaleconomische index en hun onderliggende indicatoren vormen de kern van de Atlas.

Woonantrekkelijkheidsindex

Leiden is een **aantrekkelijke woonstad met een 11^e positie**. Ten opzichte van vorig jaar is Leiden 1 plaats gezakt op de woonaantrekkelijkheidsindex. De index is samengesteld uit acht indicatoren:

<ul style="list-style-type: none"> • de bereikbaarheid van banen • cultureel aanbod • veiligheid	<ul style="list-style-type: none"> • % koopwoningen • nabijheid natuurgebieden • culinair aanbod	<ul style="list-style-type: none"> • aanwezigheid universiteit • % vooroorlogse woningen
---	---	---

Sociaaleconomische index

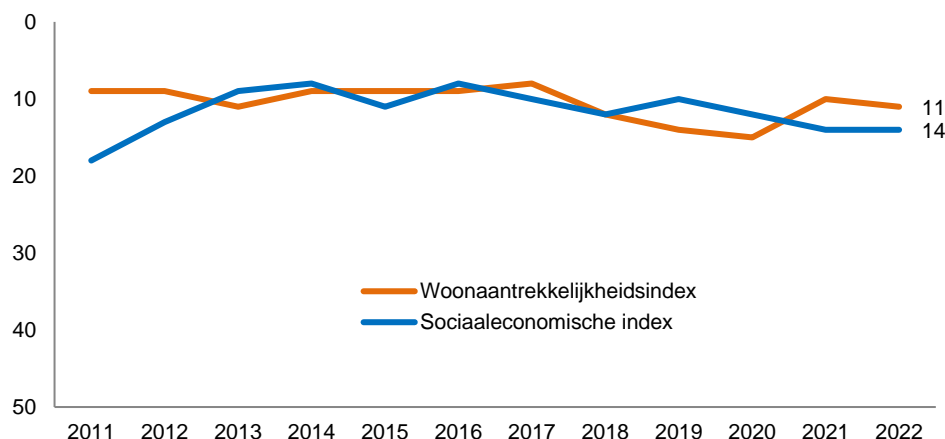
Op de sociaaleconomische index **bekleedt Leiden de 14^e plaats**, dezelfde positie als vorig jaar. De sociaaleconomische index bestaat eveneens uit acht indicatoren:

<ul style="list-style-type: none"> • bijstand • werkloosheid • arbeidsongeschiktheid	<ul style="list-style-type: none"> • armoede • % laagopgeleiden • participatie vrouwen	<ul style="list-style-type: none"> • banen • % zakelijke diensten
---	---	--

Beide indexen en de onderliggende factoren worden in dit feitenblad verder toegelicht. Niet alle (overige) indicatoren komen in de tekst aan de orde. In de bijlage zijn ze wel allemaal opgenomen. De Atlas voor Gemeenten is in te zien via [Onderzoek & Data](#) van de gemeente Leiden.

Grafiek 1

Woonantrekkelijkheidsindex en sociaaleconomische index Leiden (2011 – 2022. 1 is de beste)

2. Wat is de Atlas voor Gemeenten?

Inleiding

Sinds 1998 verschijnt jaarlijks de Atlas voor Gemeenten, uitgevoerd door Atlas Research. Daarin worden de 50 grootste stedelijke gemeenten van Nederland op een aantal punten met elkaar vergeleken. In het verleden hebben de makers ervoor gekozen om de steden te (blijven) beoordelen die in 2003 tot de top 50 behoorden qua inwonersaantal. Hiermee voorkomen ze dat landelijke fusiegemeenten (bijvoorbeeld Westland) de plaats overnemen van stedelijke gemeenten, die qua inwoneraantal kleiner zijn (zoals Velsen). Deze opzet maakt de Atlas een nuttig instrument om de positie van Leiden te vergelijken met de andere stedelijke gemeenten.

De Atlas voor Gemeenten is sinds 2020 ook digitaal beschikbaar (in pdf-vorm) en zowel digitaal als op papier te bestellen via www.atlasvoorgemeenten.nl. Binnen de gemeente Leiden is een digitale pdf beschikbaar. Daarin staat onder andere informatie over de definities van de verschillende indicatoren. Het onderhavige feitenblad is een samenvatting van de Atlas, met de focus op Leiden.

Er zijn ranglijsten (indicatoren) die met enige regelmaat terugkomen en ranglijsten die slechts één of enkele keren deel uit maken van de Atlas. Dit maakt een groot deel van de Atlas beperkt bruikbaar voor een vergelijking in de tijd. Twee indexen zijn wel met voorgaande jaren te vergelijken, te weten de woonaantrekkelijkheidsindex en de sociaal-economische positie. Beide indexen zijn samengesteld uit acht vaste indicatoren.

Daarnaast krijgt de Atlas elk jaar een thema met bijbehorende indicatoren. Dit jaar is dat Wonen. De afgelopen jaren waren het o.m. Sport, Krimp & groei, Cultuur, Geluk, Water, Cultureel erfgoed, Economie & Arbeidsmarkt, Groen & Water en Optimale gemeentegrootte. In 2021 was er i.v.m. corona geen thema.

Positie en leeswijzer

De positie van een gemeente is een relatieve positie ten opzichte van de andere 49 gemeenten. Dat wil zeggen dat deze positie zowel door het eigen 'presteren' als door de scores van de andere 49 gemeenten wordt bepaald. Zo kan een gemeente zich op een kenmerk hebben verbeterd en toch dalen in de ranglijst als andere gemeenten zich méér hebben verbeterd. Positie één op de verschillende ranglijsten kan verschillende betekenissen hebben (goed, slecht, meer, minder). Het onderscheid zit in het al dan niet kunnen toekennen van een waardeoordeel. In alle tabellen van dit feitenblad is daarom een kolom 'Betekenis van positie 1' opgenomen.

Let op: de jaartallen die genoemd worden hebben betrekking op het jaar waarin de Atlas voor Gemeenten is gepubliceerd. De opgenomen data zijn de op dat moment meest recente.

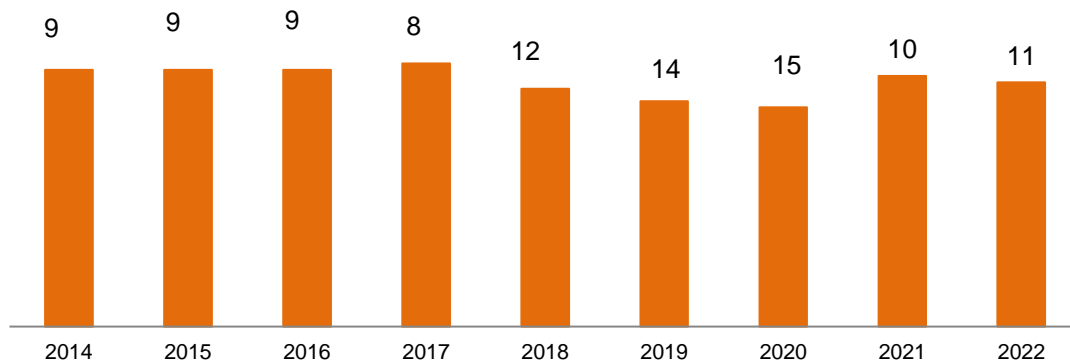
3. Woon aantrekkelijkheid

Woon aantrekkelijkheidsindex 2022: 11e positie voor Leiden

De woon aantrekkelijkheid van Leiden was, na een daling van 2017 tot 2020, in 2021 weer gestegen tot een 10^e positie. In 2022 is er een lichte daling naar de 11^e positie.

Grafiek 2

Positie van Leiden op de Woon aantrekkelijkheidsindex (2014 – 2022); nummer 1 is de beste

De acht vaste indicatoren van de *Woon aantrekkelijkheidsindex* en de bijbehorende posities zijn weergegeven in tabel 1 en grafiek 3.

Leiden scoort hoog op

- de aanwezigheid van de universiteit (3^e positie)
- de kwaliteit van het culinair aanbod (5^e)
- het aandeel vooroorlogse woningen (5^e)
- de bereikbaarheid van banen (15^e, via openbaar vervoer en auto)

Leiden scoort gemiddeld op:

- veiligheid (18^e, gebaseerd op geweldsmisdrijven en vernielingen)
- het culturele aanbod (25^e), Hieronder verstaat de Atlas voor Gemeenten het aantal uitvoeringen per 1.000 inwoners van drie soorten podiumkunsten: toneel (Leiden: 20^e), klassieke muziek (12^e) en popmuziek (37^e)

Leiden scoort laag op:

- de nabijheid van natuurgebieden (44^e)
- het % koopwoningen (44^e)

Top 15 steden Woonaantrekkelijkheid

Van de 50 grootste gemeenten scoren 9 gemeenten beter dan Leiden, met Amsterdam op nummer 1, gevolgd door Utrecht en Amstelveen. In bijlage 2 is de volledige ranglijst opgenomen.

Top 15 Woonaantrekkelijkheid

1. Amsterdam
2. Utrecht
3. Amstelveen
4. Haarlem
5. Amersfoort
6. Den Haag
7. Dordrecht
8. 's-Hertogenbosch

9. Nijmegen
10. Rotterdam
11. **Leiden**
12. Haarlemmermeer
13. Arnhem
14. Leidschendam-Voorburg
15. Hilversum

Ontwikkeling van de Woonaantrekkelijkheidsindex

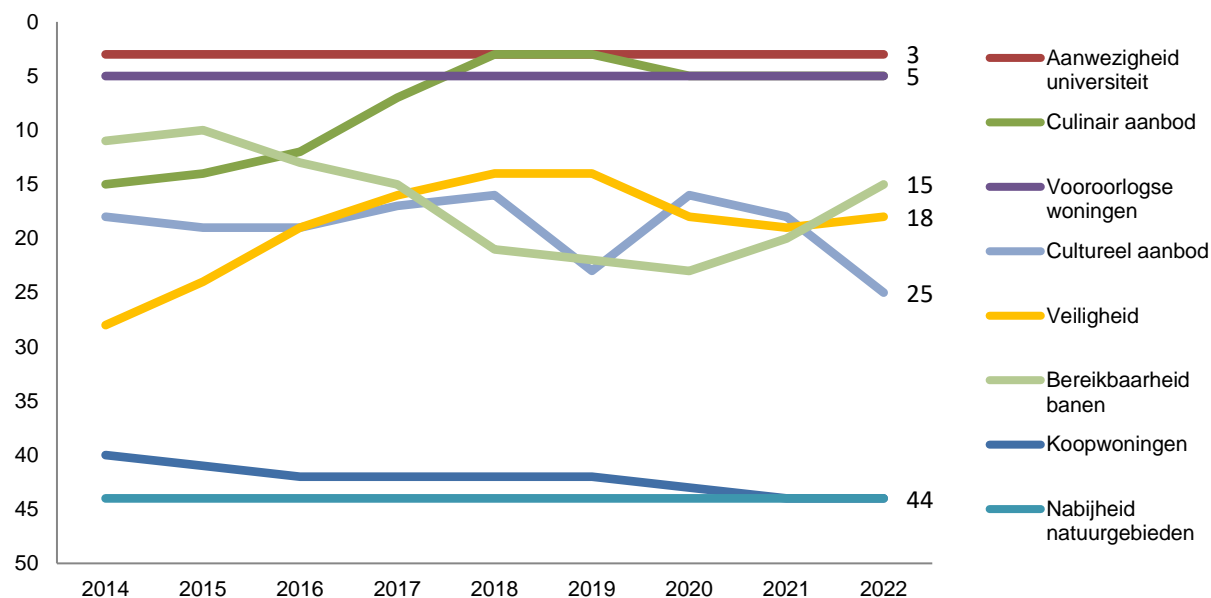
Als we kijken naar de ontwikkeling van de indicatoren van 2021 op 2022 zien we dat de bereikbaarheid van banen wederom is verbeterd. Het cultureel aanbod is (relatief) verslechterd. De grootste daling betrof de popmuziek.

Tabel 1 Positie Leiden op de indicatoren van de Woonaantrekkelijkheidsindex (2014 – 2022)

Indicator	Positie 1 is..	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014
Bereikbaarheid banen	Beste	15	20	23	22	21	15	13	10	11
Cultureel aanbod	Meeste	25	18	16	23	16	17	19	19	18
Veiligheid	Veiligste	18	19	18	14	14	16	19	24	28
% koopwoningen	Meeste	44	44	43	42	42	42	42	41	40
Nabijheid natuurgebieden	Meeste	44	44	44	44	44	44	44	44	44
Culinair aanbod	Beste	5	5	5	3	3	7	12	14	15
Aanwezigheid universiteit	Beste	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Vooroorlogse woningen	Meeste	5	5	5	5	5	5	5	5	5

Als we kijken naar de ontwikkelingen over een aantal jaren valt de verbetering van de veiligheid en de kwaliteit van het culinair aanbod tot ca. 2018 op (oranje en donkergroene lijn). Het cultureel aanbod daarentegen laat een dalende lijn zien (lichtblauw). De overige vier indicatoren zijn redelijk tot zeer constant.

Grafiek 3 Positie Leiden op indicatoren van de Woon aantrekkelijkheidsindex (2013 – 2021)

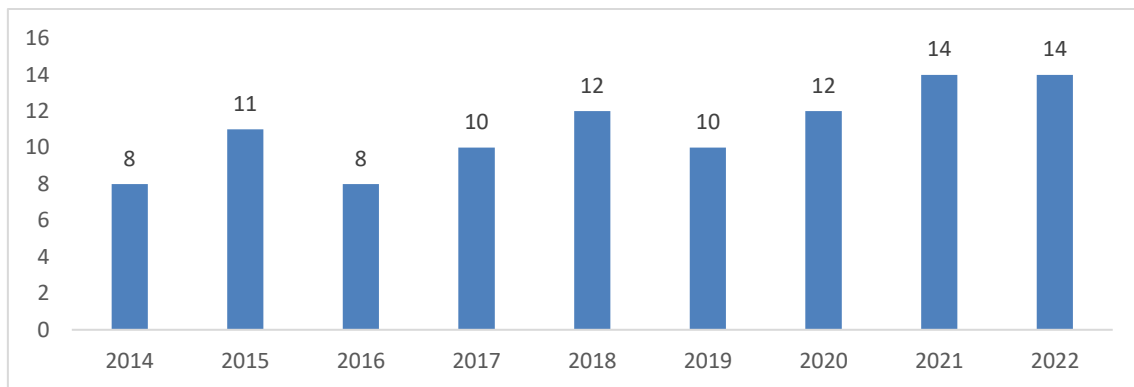

4. Sociaaleconomische positie

Sociaaleconomische positie 2022: 14e positie voor Leiden

Op de sociaaleconomische index is de positie van Leiden nu stabiel op de 14^e plaats, na een daling in de paar jaar ervoor.

Grafiek 4 Sociaaleconomische positie van Leiden (2014 – 2022); 1 is de beste

De acht indicatoren van de sociaaleconomische index en de bijbehorende posities vanaf 2014 zijn opgenomen in onderstaande tabel en grafiek.

Leiden scoort 'goed' op:

- het aandeel arbeidsongeschikten (2^e)
- het aandeel laagopgeleiden (2^e)
- het aandeel bijstandsonvangers (14^e)

Leiden scoort gemiddeld op:

- de arbeidsparticipatie van vrouwen (16e)
- het aandeel mensen dat in armoede leeft (27e)
- de werkgelegenheid (totale werkgelegenheid exclusief zelfstandigen, 24e)

Leiden scoort 'slecht' op

- de werkloosheid (37e)
- het aandeel zakelijke dienstverlening (31e)

Top 15 steden Sociaaleconomische index

De posities één, twee en drie worden ingenomen door respectievelijk Amersfoort, Utrecht en Haarlemmermeer. Hieronder staat de Top 15. Bijlage 2 bevat de complete rangorde.

Top 15 Sociaaleconomische index

1. Amersfoort
2. Utrecht
3. Haarlemmermeer
4. Amstelveen
5. 's-Hertogenbosch
6. Breda
7. Alphen aan den Rijn
8. Zwolle

9. Eindhoven
10. Haarlem
11. Apeldoorn
12. Hilversum
13. Ede
- 14. Leiden**
15. Alkmaar

Ontwikkeling van de Sociaaleconomische index

Als we kijken naar de ontwikkeling van de indicatoren van 2021 op 2022 zien we weinig verandering. De positie op de werkloosheid is iets verslechterd (van 34^e naar 37^e).

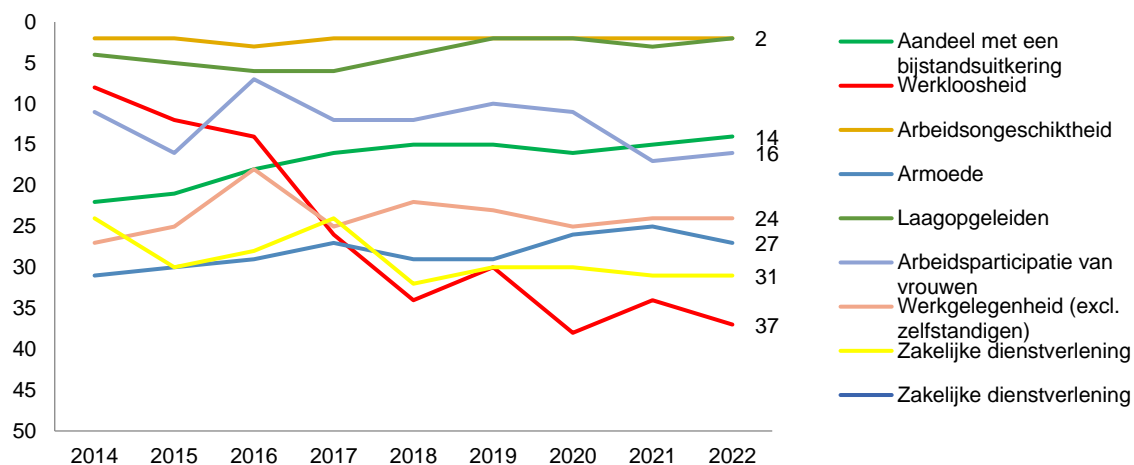
Tabel 2 Positie van Leiden op de indicatoren van de Sociaaleconomische index (2014 – 2022)

Indicatoren	Positie 1 is...	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014
Aandeel met een bijstandsuitkering	Minste	14	15	16	15	15	16	18	21	22
Werkloosheid	Minste	37	34	38	30	34	26	14	12	8
Arbeidsongeschiktheid	Minste	2	2	2	2	2	2	3	2	2
Armoede (< 105% van soc. min.)	Minste	27	25	26	29	29	27	29	30	31
Laagopgeleiden	Minste	2	3	2	2	4	6	6	5	4
Arbeidsparticipatie van vrouwen	Hoogste	16	17	11	10	12	12	7	16	11
Werkgelegenheid (excl. zelfst.)	Meeste	24	24	25	23	22	25	18	25	27
Zakelijke dienstverlening	Meeste	31	31	30	30	32	24	28	30	24

Als we naar de ontwikkeling over een aantal jaren kijken valt vooral de verslechterde positie op de werkloosheid op (rode lijn). Het is van belang hier te benadrukken dat het om een relatieve positie van Leiden ten opzichte van de andere 49 gemeenten gaat. De werkloosheid in Leiden is in deze periode n.l. niet gestegen, toch is de relatieve positie van Leiden verslechterd.

Het aandeel inwoners met een bijstandsuitkering en het aandeel huishoudens dat in armoede leeft is de afgelopen jaren langzaam verbeterd.

Grafiek 5 Positie van Leiden op de indicatoren van de Sociaaleconomische index (2014 - 2022)

5. Thema: Krapte op de woningmarkt

Dit thema staat vol in de aandacht: de groei van het aantal woningen heeft de bevolkingsgroei en vraag naar woningen niet bij kunnen benen. Diverse seinen staan op rood: hoge kooprijzen en huren en lange wachttijden. Maar ook meer daklozen en een groeiend aantal volwassen kinderen dat nog thuis woont. De Atlas voor Gemeenten richt zich op één component van dit probleem: hoeveel woonruimte is er beschikbaar voor hoeveel (potentiële) huishoudens? Naar de eventuele betaalbaarheid wordt niet gekeken.

Hiervoor is een nieuwe indicator ontwikkeld: de Woondruk-index. Deze meet de verhouding tussen enerzijds de latente woningvraag van particuliere huishoudens en anderzijds de beschikbare woningvoorraad.

Waarom een nieuwe indicator?

Het ministerie van BZK hanteert een indicator: 'het statistisch woningtekort'. Dat zou momenteel 279 duizend woningen bedragen in Nederland. Dit is een saldo van het aantal huishoudens dat op zoek is naar een woning en het aantal leegstaande woningen. Dat lijkt erg op de Woondrukindex. Het bezwaar van Atlas Research zit hem in de manier waarop deze twee grootheden worden berekend. Beide worden onderschat, en het effect daarvan op de uitkomst is onzeker. Bovendien is een belangrijke innovatie dat de Woondruk-index ook op lokaal niveau kan worden berekend. Een toelichting hierop is in de uitgave beschreven.

De Woondruk-index

De Woondruk-index voor heel Nederland is 105. Dit is de verhouding tussen twee componenten:

- de latente woningvraag van particuliere huishoudens: 8,2 mln.
- de beschikbare woningvoorraad: 7,8 mln.

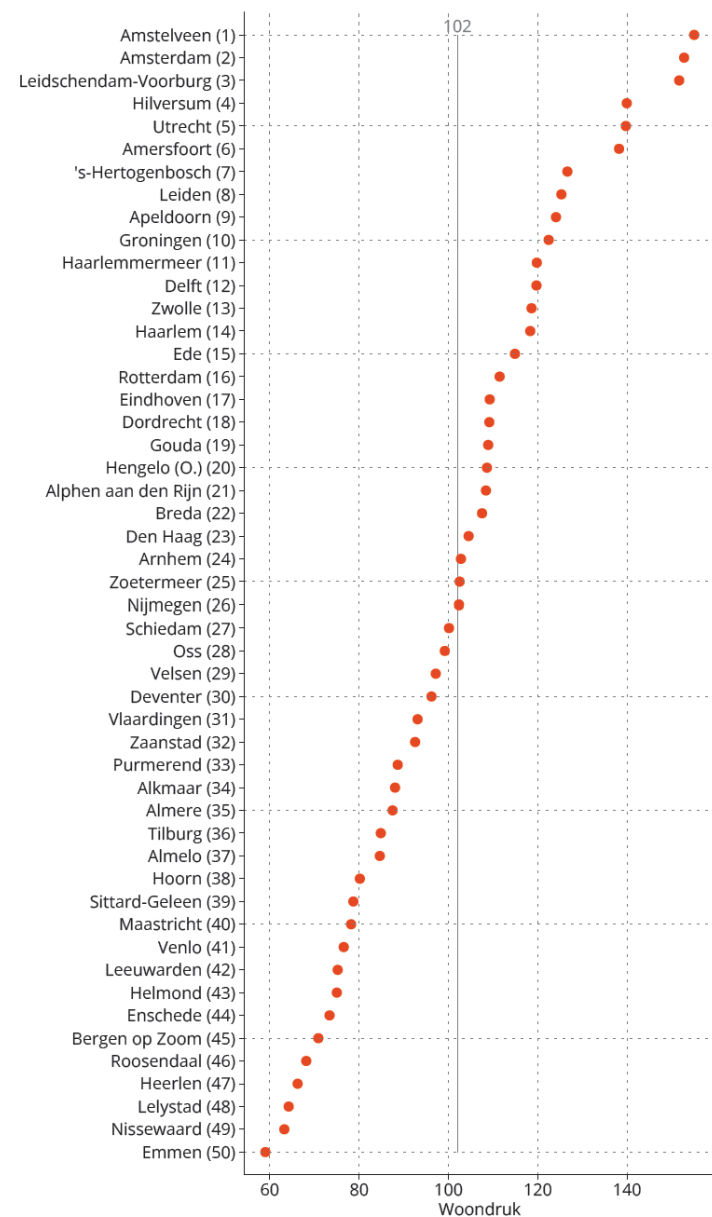
De latente woningvraag is vooral gebaseerd op een woonwensenonderzoek: WoOn2018. (Het WoOn2021 was helaas nog niet beschikbaar tijdens de analyse).

De interpretatie is als volgt: voor elke 100 woningen staan 105 huishoudens in de rij; de vraag overstijgt het aanbod met 5%.

In Amstelveen is de Woondruk-index het hoogst (van de 50 onderzochte gemeenten): ca. 155. Ze wordt op de voet gevolgd door Amsterdam en Leidschendam-Voorburg. Ook in Leiden is de druk op de woningmarkt hoog: ze staat op de 8^e positie met een Woondruk-index van ca. 125.

De Atlas geeft alleen de positie weer, maar geeft niet de exacte Woondruk-index per gemeente.

Grafiek 6. Ranglijst 'G50' naar woondruk

De Woondruk-index is ook afzonderlijk berekend voor eengezinswoningen en appartementen. Voor de eengezinswoningen staat Leiden op de 5^e positie, voor de appartementen is de woondruk wat lager: 20^e plaats.

In de Atlas wordt verder nog ingegaan op:

- de relatie tussen de Woondruk-index en de huizenprijzen (sterk)
- de impact van de coronacrisis op het woongedrag
- de gemeentelijke bouwplannen: sluiten die aan op gemeenteniveau op de Woondruk-index. Voor Leiden is de conclusie dat op basis van de 'harde' bouwplannen in 2030 nog een klein woningtekort zal zijn. Dit is voor de meeste gemeenten niet meer het geval.

Bijlage 1

Positie Leiden op alle onderwerpen uit de Atlas voor Gemeenten (2014-2022)

Indexen

	Betekenis plaats 1	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014
Woon aantrekkelijkheid	Hoogste	11	10	15	14	12	8	9	9	9
Soc. economische index	Hoogste	14	14	12	10	12	10	8	11	8

Bevolking

Bevolking	Nummer1 is.....	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014
Aantal inwoners	Grootste	22	22	21	21	21	21	21	22	22
Bevolkingsontwikkeling (20 jaar)	Grootste	33	33	33	20	20	25	27	30	31

Thema Wonen

	Nummer1 is.....	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014
Woondruk-index (totaal)	Meeste	8								
Woondruk-index 1-gezins	Meeste	5								
Woondruk-index appartementen	Meeste	20								
Aandeel appartementen	Grootste	9								
Aandeel tussenwoningen	grootste	29								
Aandeel hoek- /2 onder 1 kapwoningen	grootste	45								
Aandeel vrijstaande woningen	grootste	50								

Woon aantrekkelijkheid

Indicator	Betekenis nr. 1	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014
Bereikbaarheid banen										
Bereikbaarheid banen (auto en OV) *	Beste	-	-	23	22	21	20	13	10	11
Bereikbaarheid banen (per auto in spits, met files)	Beste	17	13	33	33	28	20	14	11	12
Bereikbaarheid banen (per auto buiten spits, zonder files)	Beste	14	24	14	14	14	14			
Bereikbaarheid banen (per o.v.)	Beste	-	7	7	7	7	7	7	7	7
Woningen										
• Prijzen										
Huizenprijzen (per m2)	Duurste	5	5	6	6	5	7	5	5	7
Ontw. huizenprijzen (laatste 10 jaar)	Snelst stijgende	11	10	16	22	18	23	14	17	
• Eigendom										
Koop*	Meeste	44	44	43	42	42	42			
Particulier huur	Meeste	5	5	6	5	7	7			
Corporatie	Meeste	19	20	20	20	20	21			
• Bouwperiode en oppervlakte										
Vooroorlogse woningen*	Meeste	5	5	5	5	5	5	5	5	5
Vroeg-naoorlogs ('45-'70)	Meeste	36	36	36	36	37	37			
Laat-naoorlogs (na 1970)	Meeste	40	40	40	40	40	41			
Woningen tot 75 m2	Meeste	4	4							
Woningen 75-100 m2	Meeste	12	12							
Woningen 100-150 m2	Meeste	47	46							
Woningen >150 m2	Meeste	44	44							
Cultuur										
Podiumkunsten*	Meeste	25	18	16	23	13	17	19	19	18
Toneel	Meeste	20	26	20	33					
Klassieke muziek	Meeste	12	9	11	7					
Popmuziek	Meeste	37	20	17	17					
Culinair										
Culinaire kwaliteit *	Beste	5	5	5	3	3	7	12	14	15
Cafés (hoeveelheid)	Meeste	4								
Restaurants (hoeveelheid)	Meeste	17								
Divers										
Onveiligheid *	Veiligste	18	19	18	14	14	16	19	24	28
Ontwikkeling onveiligheid (laatste 10 jr)	Beste	3	2							
Leefbaarheid: aandeel zwakke score	Weinig zwakke	15								
Ontwikkeling leefbaarheid	Positief	24								
Voorzieningenniveau Leefbaarheid	Hoog	6								
Natuurgebieden *	Meeste		44	44	44	44	44	44	44	44
Universiteit *	Hoogste		3	3	3	3	3	3	3	3

*Deze indicator maakt onderdeel uit van de woon aantrekkelijkheidsindex

Sociaaleconomische positie

Indicator	Betekenis nr. 1	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014
Werk & werkloosheid										
Aantal banen in gemeente (als % van de bevolking)	Meeste		20	25	20	19	13			
Ontwikkeling beroepsbevolking	Grootste		32	26	17					
Werkgelegenheidsquote (aantal banen als % van de beroepsbevolking)	Meeste	24	24	25	23					
Ontwikkeling werkgelegenheidsquote	Grootst		7							
Ontwikkeling aantal banen (in laatste 10 jaar)	Grootste	7	6	5	5	4	13	13	6	3
Fin. & zakelijke dienstverlening*	Meeste	31	31	30	30	32	24	28	30	24
Werkgelegenheid bouw van vastgoed	Meeste	40								
Werkgelegenheid cruciale beroepen	Meeste	4								
Arbeidsparticipatie van vrouwen *	Grootste	16	17	11	10	12	12	7	16	11
Werkloosheid *	Minste	37	34	38	30	34	26	14	12	8
Werkloosheid 15-24 jaar	Meeste		8							
Werkloosheid 25-44 jaar	Meeste		34							
Werkloosheid 45-75 jaar	Meeste		31							
Werkloosheid laag opgeleiden	Meeste		2							
Werkloosheid middelbaar opgeleiden	Meeste		6							
Werkloosheid hoog opgeleiden	Meeste		48							
Aandeel met een bijstandsuitkering *	Minste	14	15	16	15	15	16	18	21	22
Armoede (% < 105% van soc. min.)*	Minste	27	25	26	29	29	27	29	30	31
Arbeidsongeschiktheid *	Minste	2	2	2	2	2	2	3	2	2
Opleiding										
Hoogopgeleiden	Meeste		-	-	-	3	5		4	5
Laagopgeleiden *	Minste		3	2	2	4	4	6	5	4

* Deze indicator maakt onderdeel uit van de sociaaleconomische index

Bijlage 2 Positie alle 50 gemeenten op Woon aantrekkingsindex en op de Sociaal-economische index, 2022

